

vel confessarius sciat determinate peccatum confessum esse mortale vel veniale: unde quamvis per accidens iudicetur esse veniale, quando est mortale, adhuc valida est confessio; dummodo poenitens dixerit factum peccaminosum, sicuti tunc in conscientia novit. Stoz., lib. 1, part. v, num. 170; La Croix, *loc. cit.*, num. 619; Tamburin., *De confessione*, lib. II, cap. 1, num. 26; Sanchez, in *Decalog.*, lib. 1, cap. 10, num. 68; Dicastill., d. 10, num. 248; Felix Potestas, *loc. cit.*, n. 3044; Bosco, d. 7, sect. 8, num. 147, ubi dicit esse commune.

(132. Poenitens non potest, nec licite, nec valide confiteri confessario absenti per litteras, aut nuntium, et ab eo absolvi, etiamsi reperitur in articulo mortis, vel impotens ad accedendum ad illum. Scotus, in 4, dist. 17, quæst. unic., litt. Z, et communis aliorum, et colligitur ex cap. *Quem poenitet* 88, De poenitent., dist. 1, et expresse ex Clemente VIII, const. incip. *Sanctissimus*. Vide verb. ABSENS, art. 4, num. 1.

(133. Sic etiam invalida esset absolutio, si confessarius poenitentem præsentem audiret, et postea per litteras eum absentem absolveret. Vide d. verb. ABSENS, n. 2.

(134. Valida autem est confessio, si per litteras poenitens mittat peccata confessario absenti, qui ea legat, et huic factus præsentis dicat: « Accuso me de peccatis illis, quæ scripsi, et peto absolvi; » sicuti etiam, si præsentis peccata scripta det confessario legenda, et postea dicat, « de istis peccatis hic scriptis me accuso, et peto absolvi. » Non est tamen hoc faciendum sine rationabili causa (53). Vide dict. verb. ABSENS, num. 3.

(135. Imo volunt multi hoc extra casum necessitatis esse illicitum. Vide dict. verb. ABSENS, num. 4. * Confer num. 7 et 8, cum nostris adnotationibus. *

(136. Confessio ex traditione, consuetudine et usu Ecclesie debet regulariter, et ordinarie, esse vocalis. *Communis* ex concilio Florentino, in Decreto Eugenii IV ad Armenos, ex Extravagant. *Inter cunctas*, De privilegiis, ubi habetur: « Nisi articulus necessitatis occurrat, sacerdoti facienda est oris confessio, prout scriptum est: corde ad justitiam creditur, ore autem fit confessio ad salutem, » et ex cap. *Quem poenitet* 88, De poenitent., dist. 1, ibi: « Præcepit Dominus mundandis, ut ostenderent ora sacerdotibus, docens corporali presentia confitenda peccata, non per nuntium, non per scriptum manifestanda, (quia si) per vos peccatis, per vos erubescatis; erubescantia enim ipsa partem habet remissionis. »

(137. Unde graviter peccaret, qui sine justa causa signis vel nutibus solum confiteretur. *Communis* cum Sporer, *loc. citat.*, numer. 489. (138. Si perpetuo mutus pos-

(53) E. R. Vide adnotationem adjectam verbo ABSENS.

(54) E. R. Adderem V. Si confessarius ea, quæ ad poenitentiae sacramenti administrationem necessaria sunt, penitus ignoraverit. Etenim S. Carolus, in *Instructionibus confessorum*, inter ea, quæ confessiones nullas, atque iterandas constituunt, re-

sit scribere, aut si hoc non possit, possit saltem nutibus et signis sua peccata in particulari aperire, cessetque periculum publicationis, tenetur ista scripto, nutibus vel signis confiteri non tantum ex præcepto divino in articulo mortis, sed etiam ex præcepto ecclesiastico semel in anno. *Communis*, cum Sporer, *loc. cit.*, num. 491; quamvis tamen extra articulum mortis non pauci id negent. * Repugnante tamen S. Thoma, cuius locum in *Addit.* ad num. 84 attulimus. *

(139. Confessio est necessario reiteranda, quoties est invalida, quod ex duplici capite accidere potest, scilicet ex parte confessarii et ex parte poenitentis. *Communis*.

(140. Ex parte confessarii invalida est et reiteranda confessio: 1. Si confessarius formam omisit, aut substantialiter vitavit, vel intentionem actualem, aut virtuales absolventi non habuit; 2. Si confessarius non habeat jurisdictionem; 3. Si confessarius habeat jurisdictionem impeditam per censuram, utpote si fuit excommunicatus vitandus, quatenus est publice denunciatus, vel notorius percussor clerici; 4. Si nulum prorsus peccatum intellexit, quia tunc practice non habuit materiam, quam absolveret. *Communis* (54).

(141. Ex parte poenitentis est invalida et reiteranda confessio: 1. Si poenitens confessus est sine dolore requisito, aut cum defectu alterius partis essentialis; 2. Si poenitens confessus est sine vero proposito se emendandi, seu cum voluntate adhuc peccandi mortaliter; 3. Si poenitens voluntarie et culpabiliter tacuit in confessione aliquod peccatum mortale, aut in re gravi et necessaria mentitus fuit, verum negando, aut falsum dicendo; 4. Si poenitens in ipsa confessione peccavit mortaliter, ut si eam fecit ad finem mortaliter malum cum injusta infamatione vel detractioe proximi, et huiusmodi; 5. Si poenitens mortaliter negligens fuit in examinanda sua conscientia de commissis peccatis. *Communis*.

(142. Valida est (55), et non iteranda confessio bona fide facta confessario quantumvis indocto et ignaro, etiamsi inter mortale et veniale discernere nequeat, imo etiamsi putasset aliquod peccatum esse veniale, quod tamen est mortale; quia ad valorem confessionis sufficit notitia peccati in communi, seu confuso, videlicet quod poenitens habeat peccatum. Diana, part. III, tract. 4, resolut. 121; Leander, tractat. 9, disc. 5, quæst. 74; Tamburin., lib. II, cap. 10, § 4; Sporer, *loc. cit.*, num. 495, cum Suarez, Sanchez, Layman ibi citatis, et alii passim. (143. Invalida tamen, et iteranda esset confessio, si scienter, et ex malitia fiat cum eo, ut peccata discernere nesciat, et poenitentii mederi, ut oportet,

ponit ex parte confessarii. « Si, quæ sunt ad hoc sacramentum ministrandum necessaria, penitus ignoraverit. »

(55) De opinionibus ab auctore nostro numero hoc, proximisque propositis, vide *Appendicem*, num. 57.

non possit, quia tunc confessio, ratione indispositionis et malitiæ poenitentis, fuisset mortaliter mala et sacrilega, adeoque tota repetenda esset. Citati doctores, et alii communiter.

(144. Item valida est, et non iteranda confessio bona fide facta confessario surdastro, semidormienti vel distracto, qui aliqua peccata etiam mortalia non intellexit sine omni culpa poenitentis, quia essentia, et effectus sacramenti consistere potest absque integra et specifica explicatione peccatorum, si ea absque ulla culpa poenitentis vere dispositi omittatur. Quod si poenitens postea advertat, tenetur in sequenti confessione ea sola repetere, quæ probabiliter iudicat aut cognoscit non fuisse audita et percepta. Sporer, *loc. cit.*, n. 497, cum supracitatis, Felix Potestas, *loc. cit.*, n. 3173, et alii passim.

(145. Si autem poenitens post talem confessionem nesciat, quantum sint illa peccata, quæ confessarius non audivit vel non percepit, tenetur tunc repetere totam confessionem, si illa sit brevis, et paucorum peccatorum, quia tunc prudenter debet, et potest dubitare, quod nulla intellexerit, aut perceperit. Si autem confessio fuit proluxa, et multorum peccatorum, tunc non tenetur omnia repetere, sed satis erit se accusare in communi de illis peccatis mortalibus, quæ confessarius non audivit, seu non percepit, quia in tanta multitudine peccatorum non potest prudenter dubitare, quod nulla intellexerit aut perceperit. Diana, part. IV, tract. 4, resolut. 198; Leander, tract. 5, diput. 5, quæst. 86; Lugo, disp. 16, a num. 607; Illung, num. 149; Sporer, *loc. citat.*, num. 497; Tamburin., *loc. citat.*, cap. 10, § 3, num. 5; Felix Potestas, *loc. citat.*, num. 3174, cum sequentibus, ubi sub num. 3176, recte subjungit, quod poenitens tunc debet determinare materiam, quantum fieri potest, v. g. dicendo: « Scio vel dubito, an confessarius audiverit unum meum grave peccatum, vel aliqua gravia peccata, et nescio quale vel qualia fuerint, sed tempore illo solebam confiteri tales vel tales species peccatorum. »

(146. Qui culpabiliter in confessione aliquod peccatum mortale tacuit, et postea in aliis subsequentibus confessionibus inculpabiliter est oblitus illius sacrilegii, non tenetur ad omnes istas subsequentes confessiones iterandas, quando talis sacrilegii, seu sacrilege factæ confessionis recordatur, sed solum tenetur ad iterandam illam, in qua per culpabilem reticentiam illius mortalis peccati sacrilegium commisit, quia aliæ confessiones bona fide factæ post confessionem illam sacrilegam et invalidam, ratione bonæ fidei, et inculpabilis oblivionis illius sacrilegii jam fuerunt validæ et fructuosæ. *Communis*.

(147. Qui certus de mortali in confessione omisso negative dubitat, an illud omiserit ex verecundia, an ex justa causa, tenetur cum illo reliquorum mortalium confessionem repetere, quia certus est de

præcepto confitendi hæc peccata, et dubitat de adimplerione, cum dubitet de valore confessionis; debito autem certo non satisficit per solutionem ita incertam, cum possessio stet pro debito: Moya, d. 1, quæst. 8, num. 17; La Croix, lib. VI, part. II, num. 1212, et alii plures contra paucos alios oppositum sentientes.

(148. Qui inculpabiliter omisit in confessione aliquam circumstantiam, etiam speciem mutantem, si talis circumstantia seorsim sufficienter declarari possit, non tenetur repetere totum peccatum et multo minus totam confessionem præteritam; La Croix, *loc. cit.*, num. 1209, cum communi aliorum.

(149. Qui culpabiliter fecit confessionem invalidam, undecunque provenierit invaliditas, tenetur totam confessionem repetere. *Communis*. (150. Si talis confessio invalida et sacrilega reiteretur apud confessarium diversum a primo, tunc debent necessario repeteri apud hunc omnia et singula mortalia distincte, et in particulari, ac si nunquam fuissent confessæ, exprimens sacrilegium quod fecit. *Communis*.

(151. Si autem confessio invalida repeteretur apud eundem confessarium, et hic adhuc habeat distinctam memoriam peccatorum sibi confessorum, satis est, si poenitens defectum confessionis aperiat, et in genere addat: « Etiam me accuso de omnibus peccatis in tali confessione sacrilega tibi confessis. » *Communis* doctorum. (152. Imo id verum est, etiamsi confessarius eorum peccatorum singillatim in specie et numero non recorderetur; dummodo saltem confuse recorderetur status poenitentis, ut convenientem poenitentiam, medicinam, ac remedia præscribere possit. Sic satis communis sententia cum S. Antonino, Navarro, Toledo, Emanuele Sa, Vasquez, aliisque citatis; Layman, cap. 9, num. 6; Sporer, *loc. cit.*, num. 103; La Croix, *loc. cit.*, num. 1216; Felix Potestas, *loc. cit.*, num. 3168; Mastrius, *Theol. moral.*, disp. 1, q. 8, num. 198, cum pluribus aliis citatis, et alii passim.

(153. Item hoc verum est, et sufficiens in repetendis multis, et plurimis confessionibus invalide factis apud eundem confessarium, sive invaliditas proveniat ex defectu doloris sive ex defectu integritatis, sive ex aliis capitibus: non enim opus est, ut confessarius distincte, et in specie recorderetur omnium illorum peccatorum sibi confessorum in dictis omnibus confessionibus; sed sufficit, quod recorderetur in confuso et in communi status, ac vitæ poenitentis, quam tunc ducebat. Nec est necesse, quod poenitens omnia peccata repetat distincte et singillatim, sed sufficit quod in compendio et generatim de omnibus se accuset, et defectus corrigat, dicendo verb. gr.: « Accuso me de omnibus illis peccatis, quæ tibi confessus sum in cunctis sacrilegis confessionibus tribus abhinc annis usque ad hanc, a quo tempore bis ordinarie omni mense sacrilege confessus sum, et communicavi, quia reticueram malitiose istud peccatum, vel non habui verum dolorem et propositum, » et huiusmo-

di: sic enim confessio adhuc erit formaliter integra, et confessarius, ut supponimus, sufficientem notitiam habet, ac memoriam peccatorum, quæ absolutioni sacramentali modo subjiciuntur. Ita Navar., Silvester, Vasq., Valentia, Henriquez, Toletus, Bonacina, Reginaldus, Layman, Caspensis, Aversa, et alii passim citati et secuti a Mastro, *loc. cit.*, num. 198; Sporer, *loc. cit.*, num. 503; Felix Potestas, *loc. cit.*, num. 3170; La Croix, *loc. citat.*, a num. 1216; cum pluribus aliis.

(154. Si vero confessarius nequidem in confuso et in communi recordetur status, ac vitæ poenitentis, quam tunc ducebat, aut poenitentia a se ipsi imposita, tunc poenitens tenetur saltem ita distincte repetere peccata in aliis confessionibus confessa, ut ex ipsis, et aliis modo confessis possit iterum formare iudicium saltem confusum de statu poenitentis, et ipsi congruam injungere poenitentiam. Lugo, *disput. 16*, num. 642; Aversa, *quæst. 10*, sect. 20; La Croix, *loc. cit.*, n. 1218; Felix Potestas, *loc. citat.*, num. 3168, cum divo Th. Mastro, Bonacina, Navarr., et aliis ibi citatis.

(155. Præceptum confessionis tum divinum, tum ecclesiasticum obligat omnes fideles peccato mortali obnoxios, adeoque etiam hæreticos, et pueros doli capaces. *Communis*.

(156. Præceptum divinum confessionis obligat per se potissimum in articulo mortis, ac quolibet ejus morali periculo, id est quando quis infirmus est infirmitate mortali, vel est adjudicatus morti, vel ingreditur periculosum mortale bellum, aut periculosam navigationem; seu quando mulier tenera est proxime paritura, vel alias est jam experta habere partus difficiles et periculosos, et hujusmodi. *Communis*. Et ratio est, quia non est assignabile aliud tempus, in quo hoc divinum præceptum potius obliget, quam in mortis articulo seu periculo, a quo pendet nostra æterna salus, propter quam sacramentalis confessio instituta est, et præcepta, juxta concil. *Trident.*, sess. xxiv, canon. 6, ibi: « Si quis negaverit confessionem sacramentalem, vel institutam, vel ad salutem necessariam esse jure divino; aut dixerit modum secrete confitendi soli sacerdoti, quem Ecclesia catholica ab initio semper observavit et observat, alienum esse ab institutione et mandato Christi, et inventum esse humanum, anathema sit: » tum quia nisi tunc saltem homo peccato mortali obnoxius confiteatur, nunquam implebitur præceptum, aut certe homo exponet se periculo certo, vel probabili nunquam implendi hoc divinum præceptum, cum, secuta morte, amplius adimpleri non possit, adeoque, etc.

(157. Per accidens autem præceptum divinum de habenda confessione sacramentali obligat, quando sumendum est aliud sacramentum respectu eorum, qui sibi conscii sunt peccati mortalis, et præsertim quoties sumendum est sacramentum Eucharistiæ, juxta illud Apostoli *I ad Corinth. xi*, 28,

ibi: *Probet autem seipsum homo, et sic de pane illo edat, et de calice bibat*. Unde quandoque etiam per vitæ decursum, atque extra articulum, et periculum mortis obligare divinum præceptum confessionis sacramentalis colligitur ex concilio *Tridentino*, sess. xiv, cap. 5, ubi sic habet: « Unde cum a sanctissimis et antiquissimis Patribus magno unanimique consensu secreta confessio sacramentalis, qua ab initio Ecclesia sancta usa est, et modo etiam utitur, fuerit semper commendata, manifeste refellitur inanis eorum calumnia, qui eam a divino mandato alienam, inventum humanum esse, atque a Patribus in concilio Lateranensi congregatis initium habuisse dicere non verentur. Neque enim per Lateranense concilium Ecclesia statuit, ut Christifideles confiterentur, quod jure divino necessarium, et institutum esse intellexerat, sed ut præceptum confessionis saltem semel in anno ab omnibus et singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impleretur. » Ex quibus verbis clare colligitur, quod Ecclesia semper intellexerit, præceptum confessionis, quandoque extra mortis articulum, et periculum obligare jure divino, et cum tempus illud non fuerit præcise et expresse determinatum a Christo Domino, illud designavit Ecclesia, statuendo, « quod omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio sacerdoti. » Sic expresse in cap. *Omnis utriusque sexus 12*, De poenitentis, et remissionibus. Sic Mastro, *Theolog. moral.*, *disput. 21*, quæst. 8, art. 1, num. 160, cum pluribus ibi citatis; Reiffenstuel, *Theolog. moral.*, tract. 10, dist. 3, quæst. 1, num. 11 et 12; La Croix, lib. vi, part. ii, n. 2023, et alii passim.

(158. Præceptum confessionis ecclesiasticum obligat omnes fideles, etiam hæreticos et pueros doli capaces ad semel saltem in anno confitenda omnia peccata sua mortalia. *Communis*, et habetur expresse ex concilio generali Lateranensi sub Innocentio III celebrato et relato in cap. *Omnis utriusque sexus 12*, De poenitentis et remissionibus, ibi: « Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio sacerdoti, et injunctam sibi poenitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ sacramentum. » Et definiit concilium *Tridentinum*, sess. xiv, canon. 8, ibi: « Si quis dixerit confessionem peccatorum, qualem Ecclesia servat, esse impossibilem et traditionem humanam a piis abolendam, aut ad eam non teneri omnes, et singulos utriusque sexus Christifideles juxta magni concilii Lateranensis constitutionem semel in anno, et ob id suadendum esse Christifidelibus, ut non confiteantur tempore Quadragesimæ, anathema sit. »

(159. Dicitur notanter in conclusione, *omnia peccata sua mortalia*, quia nullum datur præceptum, ne ecclesiasticum quidem, obli-

gans omnes fideles ad confessionem peccatorum venialium. *Communis* cum Sporer, *loc. cit.*, num. 371, contra aliquos antiquos, et habetur clare ex concil. *Trident.*, sess. xiv, cap. 5, ibi: « Venialia, quibus a Dei gratia non excludimur, et in quæ frequentius labimur, quanquam recte et utiliter, citraque omnem præsumptionem in confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat, taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari possunt. » (160. Quamvis autem non habentes ullum peccatum mortale nullo præcepto obligentur per se ad confessionem annuam venialium, tamen, quia qui sub prætextu carentiæ peccati mortalis, omittent penitus confessionem, non leve præberent fundamentum sinistrae suspicionis, censetur per accidens ad ipsam obligari ratione scandalii, quod semper fere timendum esset. Sic Escobar, et alii apud Sporer, *loc. cit.*, num. 527, eo vel maxime, quod S. Bonaventura, Abulensis, Richardus, Nugnus, Rhod. alique apud Avers., quæst. 15, sect. 3, dicunt, habentes tantum venialia nihilominus obligari ad confessionem annuam, quia Ecclesia absolute præcipit confessionem, adeoque, si non habeant mortalia, tenebuntur ad confitenda venialia, quam sententiam vocat probabilem Gobat, in *Experient.*, tract. 4, n. 340.

* Huc pertinent, quæ habet S. Thomas in lib. iv, *Sent.*, dist. 17, quæst. 21, art. 1, quæstiunc. 3 ad 3, scribens: « Dicendum, quod ex vi sacramenti non tenetur aliquis venialia confiteri, sed ex institutione Ecclesiæ, quando non habet alia quæ confiteatur. Vel potest dici secundum quosdam, quod ex decretali prædicta non obligantur, nisi illi, qui habent peccata mortalia, quod patet ex hoc, quod dicit, quod debent omnia peccata confiteri, quod de venialibus intelligi non potest, quia nullus omnia confiteri potest: et secundum hoc etiam ille, qui non habet mortalia, non tenetur ad confessionem venialium, sed sufficit ad præceptum Ecclesiæ implendum, ut se sacerdoti representet, et se ostendat absque conscientia mortalis esse, et hoc ei pro confessione reputatur. »

(161. Qui pluries in anno confessus est peccata sola venialia, si die ultima anni peccet mortaliter, vel recordetur peccati mortalis non confessi, tenetur illa ultima die confiteri ad satisfaciendum præcepto, cui necdum satisfecit, cum confessio venialium non sit materia præcepti. Vasquez, Reginaldus, Layman, Bonacina, Lugo, Arriaga, Aversa, Castropalaus, cum La Croix, l. vi, part. ii, d. 2040, et alii passim contra paucos. (162. Qui tamen mortale peccatum anno præcedente commissum, et per oblivionem omissum, hoc anno confessus est, satisfecit præcepto, quia, licet tale peccatum remissum esset indirecte, adhuc tamen erat materia necessaria hujus confessionis, ut remitteretur directe. La Croix, *loc. cit.*, num. 2041, et alii passim. (163. Qui per annum saltem semel confessus est mortale dubium cum venialibus, satisfecit præcepto,

nec tenetur iterum confiteri, quamvis postea incidat in mortale certum, quia erat obligatio confitendi illud peccatum dubium, adeoque posuit materiam præcepti. Lugo, *disp. 15*, num. 169; Dicastill., dist. 7, num. 135; La Croix, *loc. cit.*, et alii passim.

(164. Annus pro implendo hoc præcepto, secundum Vasquez, Nugnum, Silv., Castrop, Lugo, Rhod., Dicastill., Gorm., Bosc., et alios cum Diana, part. iii, tract. 4, resol. 81, computandus est a die prima Januarii usque ad ultimam Decemb., quia nomine anni per præceptum expressi in communi acceptione intelligitur illud tempus, quod a prima die Januarii decurrit usque ad ultimam diem Decembris; secundum autem Sotum, Navarrum, Suarez, Coninch, Layman, Fagundez, Bonacina, Arriaga, Avers., Tannerum, et alios, computandus est a Paschate ad alterum Pascha, ita ut, qui post Paschalem hanc confessionem in peccatum mortale lapsus est, ejus confessionem usque ad sequens Pascha differre possit, et non amplius, citra peccatum mortale. Et hæc opinio est communior et ecclesiasticæ consuetudini conformior, ut recte notant Suarez, *disp. 36*, sect. 3; Coninch, *disp. 5*, dub. 6; Tannerus, *disp. 6*, q. 7; Layman, cap. 5, n. 8; Sporer, *loc. cit.*, n. 534, et alii. Et de facto id confirmat praxis Ecclesiæ, siquidem eo solo tempore pastores a fidelibus suis confessionem peccatorum intra annum commissorum exigere solent. Arg. Extravagant. *Vices illius*, De tregua et pace, ubi dicitur, *De jure* (id est cap. *Omnis utriusque 12*, De poenitentis et remissionibus) *tenetur parochianus saltem in Paschate proprio confiteri sacerdoti*.

(165. Præceptum annuæ confessionis potest per se adimpleri in quocunque anni tempore, nec obligat per se tempore paschali, sed solum per accidens, ratione communionis paschalis, quam confessio peccatorum mortalium necessario præcedere debet. Sic communior et probabilior sententia cum Soto, Victor, Henriq., Sa, Vasquez, Valentia, Coninch, Bonacina, Layman, Filiuc., Castropal., Lugo, Dicastill., Arriaga, Tamburin., Bosc., Gorm. citatis et secutis a La Croix, *loc. cit.*, nu. 2042; Sporer, *loc. cit.*, nu. 535, cum aliis ibi citatis; Reiffenstuel, *Theol. moral.*, tract. 10, dist. 3, quæst. 2, nu. 15 et 16, et alii passim contra P. Sot., Suarez, Fagund., et alios; et ratio est, quia concilium *Lateranense*, in cit. cap. *Omnis utriusque sexus*, aliter statuit de annua confessione, et aliter de sacra communione: de sacra enim communione statuit, quod ad minus in Pascha suscipiatur: « suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ sacramentum; » de annua confessione vero, quod saltem semel in anno habeatur: « Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur: » quæ verba nisi ad alienum sensum torqueantur, satis clare significant tempus præcepti pro confessione esse totum annum; ut recte intelli-

gunt La Croix, *loc. cit.*; Reiffenstuel, *loc. cit.*, alique supracitati.

(166. Nec obstat communis consuetudo confitendi in Paschate, et quod tunc pastores soleant a suis fidelibus parochianis exigere testimonium confessionis, et quod in *cit.* Extravagant. *Vices illius*, De tregua et pace, dicatur quod « de jure tenetur parochianus saltem in Paschate proprio confiteri sacerdoti, » quia legenti contextum patet, mentem Pontificis fuisse tantum dicere, quod saltem semel in anno debeat parochianus recognoscere parochum, quod si alias non fecerit, debeat in Paschate de quo ideo specialiter meminit, quia tunc solent omnes confiteri, et qui est in mortali, per accidens tenetur ratione communionis, cujus dignæ perceptioni, habita copia confessarii, præmittenda est confessio sacramentalis; nec sufficit sola contritio de commisso peccato mortali, prout declarat concilium *Trident.*, sess. XIII, cap. 7.

(167. Unde si quis sive culpabiliter, sive ob legitimum impedimentum in Paschate non est confessus, is tenetur postea per anni decursum confiteri, quia hoc præceptum urget toto anno. Sic doctores citati.

(168. Qui toto anno non confitetur sine justa causa, peccat mortaliter, quia transgreditur præceptum in re gravissima. *Communis*. (169. Insuper qui culpabiliter non confitetur semel in anno, vivens interdicitur ingressu ecclesiae, et moriens privatur ecclesiastica sepultura, *cit.* cap. *Omnis utriusque sexus* 12, De poenitentia et remissionibus. (170. Ipse tamen non adimplens præceptum annuæ confessionis non est ipso jure interdictus, sed interdicendus. Unde, si ante declarationem moriatur, non est privandus ecclesiastica sepultura, nisi tamen intermissio esset notoria, vel adesset statutum synodale in contrarium. *Vide verb.* EUCHARISTIA, num. 24, et *verb.* PASCHA, num. 19 et 20.

(171. Qui sive justa, sive injusta de causa confessionem annuam omisit, tenetur postea confiteri, cum primum commode poterit. Sic Sporer, *loc. cit.*, num. 536, ubi dicit esse hanc communionem, et sibi omnino veram sententiam cum Navarro, Suar., Coninch., Layman, Gobat., et aliis, quam ut probabilior defendit etiam La Croix, lib. VI, p. 11, num. 2046, cum plurimis ibi citatis contra S. Antoninum, Silvestrum, et alios non paucos. *Vide verb.* PASCHA, num. 21 et 22.

(172. Quo quis diutius differt confessionem ultra annum, probabilius est eo gravius peccare, quia longius recedit ab intentione præcepti jubentis confessionem fieri saltem semel quolibet anno; dilationem tamen illam esse unicum peccatum continuatum, tenent Valentia, Coninch., Nugnus, Laym., Diana, Silvest., et alii cum Aversa apud La Croix, *loc. cit.*, num. 2044; Sporer, *loc. cit.*, num. 536, et plures alii contra Bonacinam, Vasq., Suarez, et alios volentes, talem peccare toties mortaliter, quoties occasione commodam confitendi oblatam negligit.

(173. Qui pluribus annis jam elapsis non

est confessus, confitendo prima, vel secunda die, vel alia hujus currentis anni, valet hæc sua unica confessio, tam pro hoc anno quam pro omnibus annis præteritis, quia per unicum hanc confessionem obtinet finem præcepti, qui est reconciliatio cum Deo per confessionem omnium mortalium eo usque commissorum. La Croix, *loc. cit.*, num. 2047, cum Aversa, Bosco, Gorm., ibi citatis; Sporer, *loc. cit.*, num. 533; Lugo, disput. 15, num. 480, et alii. (174. Si autem adhuc ante finem hujus anni relaberetur in mortale, probabilius obligaretur ad iterum confitendum hoc anno, quia priori confessione censetur satisfacisse obligationi præcedentis anni, cujus obligatio necdum erat sublata; adeoque, si iterum peccaret mortaliter, cum nova adveniret obligatio per novum peccatum, iterum confiteri obligabitur. La Croix, *loc. cit.*, num. 2047, cum Suarez, Nugn., Coninch., Hurtad., Filliuc., Bonacina, Laym., Aversa, ibi citatis, Sporer, *loc. cit.*, num. 536, ubi cum Coninch et Layman omnino certam putat hanc sententiam, quidquid negent alii.

(175. Præcepto ecclesiastico annuæ confessionis non satisfacit per confessionem voluntarie nullam, et scienter invalidam, et sacrilegam. Unde Alexander VIII, die 24 Septembr. 1665, inter alias merito damnavit sequentem propositionem 14, in ordine, ibi: « Qui facit confessionem voluntarie, nullam satisfacit præcepto Ecclesiae. »

(176. Præcepto annuæ confessionis potest satisfacere confitendo, tum proprio parochi, tum aliis confessariis, legitime approbatis, sive sæcularibus, sive regularibus. *Communis*. Quamvis enim esset olim obligatio confitendi proprio parochi, ex quo concilium *Lateranense* relat., in cap. *Omnis utriusque sexus* dicat, « confiteatur proprio sacerdoti, » tamen nunc certo satisfacit, qui confitentur regularibus legitime approbatis, ut patet ex Bulla 22 Leonis X, incip. *Dum intra mentis arcana*, § 6; bulla 48 Pauli III, incip. *Licet debitum*; item ex Extravag. Joan. XXII, incip. *Vas electionis*, De hæreticis; item ex Extravag. Bened. XI, incip. *Inter cunctas*, De privilegiis; item ex constitutione Clementis VII; incip. *Significatum fuit nobis*, cum similibus. Unde Alexander VIII, die 21 Augusti 1690, merito damnavit sequentem propositionem 20, in ordine, ibi: « Confessiones apud religiosos factæ, pleræque, vel sacrilegæ sunt, vel invalidæ. » (177. Non sufficit tamen confessio facta regulari, qui pro approbatione se præsentavit episcopo, et fuit injuste reprobatus, ut expresse habetur ex sequenti propositione 13, in ordine, inter merito damnatas ab Alexandro VII, die 24 Septembr. 1665, ibi: « Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur regulari episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato. »

(178. Alia. *Vide verb.* ABSOLUTIO, *verb.* APPROBATIO, *verb.* CONFESSARIUS, *verb.* SIGILLUM.

(179.* Moriturum, qui antequam incidat subitus ægritudinis gravis casus, signa

contritionis exhibuit, et postquam supervenit confessarius nullo signo hanc voluntatem ostendit, adhuc tamen absolvi posse multo verior et tuta est opinio. Neque hic locus habet controversia, num absolute conferenda sit sub conditione, an absolute; hæc enim tantum valet in casu, quo moriturus dubia prorsus, et ambigua contritionis signa præbuit. *De synodo diæc.*, lib. VII, cap. 15, § 8, nov. edit.

(180. Si vero ex nullo testimonio constet, illum ante casum mortalis illius morbi signa doloris exhibuisse et petiisse confessionem, adhuc tamen multo verior est opinio contententium, ut absolvatur sub conditione, dummodo moriturus christiane vixerit; nam acta Christianæ vitæ totidem sunt voces, quibus miser ille absolutionem sibi dari petierit et contritionem exhibuerit; et nisi sint præsentates actus poenitentis, per vitam illam antea christiane actam præcessisse dicendi essent, et tunc pro præsentibus haberi, quemadmodum præsens censetur contritio ante subitum mortis casum præmissa. *De synodo diæc.*, lib. VII, cap. 15, § 10, nov. edit.

(181. Sunt etiam qui velint, neque iis negandam absolutionem sub conditione, qui licet male vixerint, tamen catholicam fidem retinuerunt, et pro catholicis se gesserunt, quorum tamen sententia nimis laxior videtur. *Ibid.*, § 13.

ARTICULUS III.

Quoad ea quæ concernunt satisfactionem sacramentalem seu poenitentiam

SUMMARYUM.

1. Satisfactio sacramentalis quid sit? — 2. Effectus satisfactionis sacramentalis est remissio pœnæ temporalis. — 3. An satisfactio sacramentalis remittat totam pœnam temporalem, ita ut nihil remaneat luendum in purgatorio? Quidam tenent sententiam affirmativam. — 4. At contraria negativa tanquam probabilior et communior defenditur. — 5. Unde dicendum est, quod per satisfactionem sacramentalem eo major vel minor pœna remittitur, quo major vel minor fuerit satisfactio, et quo majori vel minori dispositione fuerit adimpleta. — 6. An satisfactio sacramentalis, ut effectum suum sortiatur, debet necessario adimpleri a poenitente in statu gratiæ; tres sunt doctorum sententiæ, quæ assignantur, et eligitur tertia docens, quod, durante statu peccati mortalis, satisfactio sacramentalis non sortiatur suum effectum, bene vero sortiatur, ablato obice peccati mortalis, seu recuperato statu gratiæ. — 7. Probatur specialiter, quod, durante statu peccati mortalis, satisfactio sacramentalis non sortiatur suum effectum. — 8. Item probatur specialiter, quod, ablato obice peccati mortalis, seu recuperato statu gratiæ, satisfactio sacramentalis sortiatur suum effectum, et reviviscant opera mortua et mortificata. — 9. Satisfactio, seu poenitentia sacramentalis adimpleta, seu peracta in statu peccati mortalis sufficit ad integritatem sacramenti, et ad implendum præceptum confessarii de persolvenda poenitentia. — 10. Confessarius per se loquendo tenetur sub gravi injungere poenitentiam aliquam satisfactionem, seu poenitentiam. — 11. Et quidem licet satisfactio in esse exhibito, seu in actuali executione posita, sit solum pars integralis sacramenti poenitentiae, satisfactio tamen in voto, id est propositum saltem implicitum satisfaciendi,

potest dici pars essentialis ipsius. — 12. Hinc poenitens sub gravi obligatione ex genere suo mortali tenetur acceptare et implere poenitentiam rationabilem obligatorie impositam a confessario, ita ut, qui nullam penitus acceptare vellet, non posset absolvi. — 13. Probatur conclusio ex concilio Tridentino. — 14. Adducitur et solvitur objectio ex Scoto. — 15. Potest tamen poenitens ex aliqua rationabili causa licite hanc, vel illam in particulari poenitentiam respuere. — 16. Poenitens tenetur satisfactionem, seu poenitentiam acceptatam adimplere, et quidem sub gravi peccato, si sit gravis, et pro gravibus peccatis; sub levi autem, si sit levis, pro peccatis venialibus aut mortalibus jam antea confessis et remissis. — 17. Poenitens tenetur adimplere poenitentiam tempore vel termino sibi a confessario præfixo. — 18. Potest tamen termini dilatio facile excusari a mortali, et assignantur casus. — 19. Si terminus a confessario præfixus non sit, tenetur poenitens poenitentiam implere quam primum commode moraliter potest. — 20. Unde quamvis sit leve peccatum ipsam adimplentionem poenitentiae differre ad duos, vel tres, aut quatuor, vel quinque dies, plus minusve; tamen grave peccatum erit, si nimium, et ad longum tempus differatur, præsertim si prævideatur impotentia, seu obliquo eam adimplendi, aut si poenitentia implenda ipsa dilacione minuatur. — 21. Poenitens potest adimplere poenitentiam, quando adimplet aliud opus præceptum, modo poenitentia, et aliud opus se invicem non excludant. — 22. Poenitens satisfacit poenitentiae sibi injunctæ, ita ut nihil repetere teneatur, si rem injunctam integre adimpleat, quamvis non intendat, imo nec cogitet tunc implere poenitentiam et satisfacere suæ obligationi. — 23. Poenitens tenetur per seipsum poenitentiam adimplere, ita ut non auctoritate propria, nec confessarii possit eam adimplere per alium. — 24. Poenitens non tenetur adimplere poenitentiam ante absolutionem aut communionem. — 25. Quando poenitens, sive inculpabiliter, sive culpabiliter oblitus est poenitentiae sibi impositæ, quando non recordatur, nec memorem confessarium consulere potest, tunc cessat ejus obligatio illam adimplendi, nec tenetur confessionem repetere, ut aliam poenitentiam recipiat; consultum tamen est in sequenti confessione petere sibi imponi aliam congruam peccatis, quæ confiteri solet. — 26. Poenitens invalide absolutus non tenetur adimplere poenitentiam. — 27. Poenitentiae injungendæ debent esse aliquo modo proportionatæ delictis, salutaris, convenientes poenitentium dispositioni, facultati et utilitati. — 28. Unde graviter peccant confessarii, qui absque ulla justa causa ex mera convenientia, affectu vel respectu humano levissimas injungunt poenitentias pro gravibus peccatis; et si tali convenientia ansam præbeant licentius peccandi, eorum peccatorum participes fiunt. — 29. In poenitentia injungendis debent confessarii præ oculis semper habere duos fines, qui assignantur. — 30. Confessarii dictos fines præ oculis habentes possunt quandoque etiam leviores poenitentias pro qualitate, dispositione et statu poenitentium imponere. — 31. Assignantur hic in specie præcipuæ aliquæ causæ, propter quas levior poenitentia, quam alioquin peccata mereantur, possit licite a confessariis imponi. — 32. Opera pro poenitentia sacramentali regulariter injungenda consistunt genericè in jejuniis, oratione et elemosyna; et quæ sub ipsis comprehendantur? — 33. Pro satisfactione, seu poenitentia sacramentali potest nedum injungi opus bonum externum, sed interdum, considerato poenitentis statu, etiam opus bonum internum. — 34. — Pro poenitentia imponi potest etiam opus aliunde præceptum. — 35. Et tunc in illud cadet duplex obligatio, cujus utriusque circumstantia in casu omissionis erit in confessione aperienda. — 36. Ordinarie tamen, cessante justa causa, non